

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2255

Vragen van het lid **Groothuizen** (D66) aan Minister voor Rechtsbescherming over de *detentiefasering in het licht van de Wet straffen en beschermen* (ingezonden 3 maart 2021).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming) (ontvangen 6 april 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 2136.

Vraag 1

Klopt het dat in het wetsvoorstel de ZBBI's en BBI's ((Zeer) Beperkt Beveiligde Inrichtingen) vervangen worden door een BBA (Beperkt Beveiligde Afdeling)?

Antwoord 1

Het klopt dat door de Wet straffen en beschermen (hierna: Wet SenB) Beperkt Beveiligde Afdelingen (BBA's) worden gerealiseerd als vervanger van de huidige (Zeer) Beperkt Beveiligde Inrichtingen ((Z)BBI's). Met het behoud van afdelingen met een beperkt beveiligingsniveau wordt een aangenomen motie opgevolgd.¹

Vraag 2

Kunt u toelichten wat daarvan de consequenties zijn, zowel de negatieve als de positieve?

Antwoord 2

In de (Z)BBI verricht de gedetineerde binnen of buiten de inrichting arbeid, verblijft hij 's nachts in de inrichting en komt hij in aanmerking voor algemeen verlof en een regimesgebonden wekelijks weekendverlof. Een belangrijk voordeel van de (Z)BBI is dat gedetineerden met steeds meer vrijheden kunnen oefenen vanuit een hierop toegeruste detentieomgeving. Een nadeel van de (Z)BBI is dat het algemeen en regimesgebonden verlof als te automatisch en vrijblijvend wordt ervaren.²

Het automatisch toegekende en te vrijblijvende algemene en regimesgebonden verlof dat bij het (Z)BBI regime hoort, verhoudt zich niet tot de voorgestane meer persoonsgerichte detentiefasering, waarbij het toekennen van verlof wordt getoetst aan het gedrag van de gedetineerde, slachtofferbelan-

¹ Kamerstuk 24 587, nr. 678

² Zie ook het WODC-onderzoek **Het Tijdelijk verlaten van de inrichting. Een onderzoek naar de besluitvorming bij het algemeen en regimesgebonden verlof voor gedetineerden** uit 2006 Kamerstuk 24 587, nr. 209.

gen en het risico voor de samenleving en meer nadruk komt te liggen op de gerichte re-integratie van een gedetineerde. Daarom wordt het algemeen en regimesgebonden verlot met de Wet SenB vervangen door een verlofsysteem waarbij per gedetineerde langs voornoemde drie criteria wordt bekeken voor welke verlofsoorten hij in aanmerking komt en verlot steeds uitdrukkelijk is verbonden aan een concreet re-integratiedoel.

De Wet SenB kent drie vormen van verlot: kortdurend en langdurend re-integratieverlot en re-integratieverlot voor extramurale arbeid. Gedetineerden die in de laatste fase van hun straf re-integratieverlot hebben gekregen voor het verrichten van extramurale arbeid worden geplaatst in de Beperkt Beveiligde Afdelingen (BBA's). Naast het werken aan re-integratiedoelen gericht op arbeid na detentie, is het vanuit de BBA tevens mogelijk om te werken aan andere gedrags- en re-integratiedoelen, in het kader van kortdurend en langdurend re-integratieverlot.

Zo blijft het mogelijk dat gedetineerden aan wie vergaande extramurale vrijheden zijn toegekend kunnen oefenen met die vrijheden, vanuit een daarop goed toegeruste detentieomgeving. Afdelingen met een beperkt beveiligingsniveau blijven dus behouden, maar ten opzichte van de huidige (Z)BBI's wordt de invulling persoonsgericht en minder vrijblijvend.

Vraag 3, 4

Kunt u aangeven wanneer deze wijziging in werking zal treden? Is dat zoals het wetsvoorstel beoogd 1 mei 2021? Is dit de daadwerkelijke datum van wijziging of is dit een streefdatum? Wanneer kunt u duidelijkheid verschaffen over de daadwerkelijke wijzigingsdatum?

In uw brief van 10 december jl. heeft u aangekondigd een tweede gateway review in februari 2021 uit te willen voeren, is die review al klaar? Zo ja, wat is de uitkomst? Wanneer kan de Kamer daar het rapport van verwachten? Heeft deze review invloed op de datum van inwerkingtreding? Zo ja, welke consequenties heeft het als de datum van de inwerkingtreding wordt verschoven?³

Antwoord 3, 4

Bij inwerkingtreding worden de BBA's onmiddellijk ingevoerd. De uitgevoerde tweede Gateway review zal ik aan uw Kamer zenden met een begeleidende brief. Hierin ga ik in op de bevindingen van het reviewteam en de gevolgen voor de invoeringsdatum van de Wet SenB.

Vraag 5

Wat betekent een eventuele wijziging in de datum voor de inwerkingtreding van de wijzigingen in de verlotregeling?

Antwoord 5

De diverse ministeriele regelingen waarmee de verschillende vormen van re-integratieverlot worden ingevoerd treden gelijktijdig met de Wet SenB in werking. Een wijziging in de datum van inwerkingtreding van de wet betekent dat ook de wijzigingen in de verlotregeling op een nieuwe datum in werking treden.

Vraag 6

Kun u puntsgewijs aangeven wat de criteria zijn voor plaatsing in een BBA?

Antwoord 6

Voor plaatsing in een BBA moet aan een gedetineerde re-integratieverlot gericht op extramurale arbeid zijn toegekend. Dat kan ook worden toegekend voor leeractiviteiten bij een werkgever.

In de afweging of een gedetineerde in aanmerking komt voor re-integratieverlot gericht op extramurale arbeid worden dezelfde drie criteria gehanteerd als bijvoorbeeld voor de voorwaardelijke invrijheidstelling: het gedrag gedurende de hele detentie, de slachtofferbelangen en de risico's voor de samenleving als geheel.

Voor het aanvragen van re-integratieverlot voor extramurale arbeid geldt nog een aantal specifieke randvoorwaarden. In het persoonlijke detentie- en

³ Parl. nr. 2020Z24481

re-integratieplan moet zijn afgesproken dat de gedetineerde zich gedurende de detentie richt op het verbeteren van zijn kansen op de arbeidsmarkt. Dat kan als de inschatting is dat een baan na detentie de kans op een veilige terugkeer in de samenleving vergroot. Er moet ook al actief gewerkt zijn aan dit re-integratiedoel.

Tot slot dient voorafgaand aan de plaatsing een werkgever te zijn gevonden waar voor minimaal 32 uur aan leer- of werkactiviteiten verricht kunnen worden (dan wel 26 uur in combinatie met zorg of opleiding).

Vraag 7

Klopt het dat de BBA slechts bedoeld is voor gedetineerden die betaalde arbeid verrichten? Zo ja, wat betekent dat voor gedetineerden die niet kunnen werken vanwege een ziekte of arbeidsongeschiktheid, of die de pensioengerechtigde leeftijd al hebben bereikt?

Antwoord 7

Nee. De BBA heeft als doel om gedetineerden via werk succesvol en veilig te laten re-integreren in de samenleving met als ambitie een betaalde baan na hun detentie.

Om dat doel te bereiken wordt ingezet op het verrichten van leer-/werkactiviteiten ten behoeve van de re-integratie bij een externe organisatie/werkgever. Als gedetineerden voor deze activiteiten verlof voor extramurale arbeid wordt verleend kunnen zij in een BBA worden geplaatst.

Gedurende het verblijf zet DJI zich samen met gemeenten in om te zorgen dat de gedetineerde bij invrijheidstelling een betaalde baan heeft of hier aanspraak op kan maken. Of dat uiteindelijk lukt hangt af van de specifieke situatie van de gedetineerde en de mogelijkheden op de arbeidsmarkt.

Als, bijvoorbeeld door arbeidsongeschiktheid, een baan na detentie geen realistisch of noodzakelijk re-integratiedoel is voor een succesvolle re-integratie zal er geen verlof voor extramurale arbeid worden toegekend en volgt geen plaatsing in de BBA. Het ligt bij deze gedetineerden voor de hand dat zij re-integreren via kortdurend en langdurend re-integratieverlof, het penitentiair programma (bij straffen korter dan een jaar) of de voorwaardelijke invrijheidstelling (bij straffen langer dan een jaar). Bij een penitentiair programma en de voorwaardelijke invrijheidstelling bevindt een gedetineerde zich volledig buiten de inrichting.

Gedetineerden die de pensioengerechtigde leeftijd al hebben bereikt worden overigens niet uitgesloten van verlof voor extramurale arbeid. Wel wordt uiteraard gekeken of verblijf in de BBA aansluit bij zijn of haar re-integratiedoelen.

Vraag 8

Kunnen zich situaties voordoen, waarin gedetineerden die zeer goed verdrag vertonen, tegengehouden worden om naar een open of halfopen kamp te gaan omdat zij geen betaalde arbeid kunnen verrichten? Zo ja, welke consequenties heeft dit?

Antwoord 8

Voor een plaatsing in een BBA is het verkrijgen van re-integratieverlof gericht op extramurale arbeid een voorwaarde. Als een baan na detentie geen realistisch re-integratiedoel is, zal er geen verlof voor extramurale arbeid, dat in het teken staat van leer- of werkactiviteiten, worden verleend en volgt geen plaatsing in de BBA.

Mocht de selectiefunctionaris het re-integratieverlof voor extramurale arbeid niet toekennen, dan zijn er altijd nog mogelijkheden tot kortdurend en/of langdurend re-integratieverlof, het penitentiair programma etc. Middels deze modaliteiten kan de gedetineerde werken aan re-integratiedoelen die passen bij zijn persoonlijke situatie.

Vraag 9

Bent u het met de mening eens dat onduidelijkheid in de straffasering leidt tot ongelijke behandeling in de praktijk en dat het dus wenselijk is dat partners in de keten zo snel mogelijk opheldering krijgen over deze ontstane onzekerheid?

Antwoord 9

Alvorens de wet in werking treedt, moet de werkwijze duidelijk zijn. Daarom werk ik nauw samen met DJI en andere betrokken ketenpartners om alle noodzakelijke voorbereidingen te treffen. De onder antwoord 3 en 4 genoemde tweede Gateway review zal ik met een begeleidende brief aan uw Kamer verzenden. In deze brief ga ik nader in op de wijze waarop gezorgd wordt voor een zorgvuldige inwerkingtreding.

Vraag 10

Wat gaat u eraan doen om te voorkomen dat arbeidsgeschiktheid een discriminerende factor wordt bij de plaatsingscriteria? Ziet u mogelijkheid om de voorwaarden voor deelname aan de BBA duidelijk vast te leggen in bijvoorbeeld de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden?

Antwoord 10

Zoals toegelicht in antwoord op vraag 7 is voor plaatsing in een BBA het verkrijgen van re-integratieverlof gericht op extramurale arbeid een voorwaarde. Als een baan na detentie geen realistisch re-integratiedoel is, zal er geen verlof voor extramurale arbeid, dat in het teken staat van leer- of werkactiviteiten, worden verleend en volgt geen plaatsing in de BBA. De gedetineerde heeft dan mogelijkheden te re-integreren via bijvoorbeeld kortdurend en langdurend re-integratieverlof en het penitentiair programma. Middels deze modaliteiten kan de gedetineerde werken aan re-integratiedoelen die passen bij zijn persoonlijke situatie. De – criteria bij de – verschillende vormen van re-integratieverlof zijn neergelegd in diverse ministeriele regelingen, waarmee onder andere de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden wordt gewijzigd. De (nadere) randvoorwaarden voor het aanvragen van re-integratieverlof voor extramurale arbeid zijn opgenomen in het beleidskader BBA. Bij binnenkomst in detentie krijgen gedetineerden door middel van een informatieblad inzicht in de mogelijkheden tot detentiefasering. Ook de voorwaarden voor een BBA-plaatsing worden daarin opgenomen.

Vraag 11

Kunt u aangeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de uitvoering van de motie van de leden Groothuizen en Kuiken?⁴

Antwoord 11

Deze motie is verwerkt in de relevante ministeriële regelingen. Deze regelingen zullen samen met de Wet SenB in werking treden.

⁴ Kamerstuk 35 122, nr. 26